

krijgen. In '29 studeerden aan Nederlandse universiteiten en hogescholen nog maar honderdnegen inheemsen – die groep werd in de jaren '30 weer iets groter. Op de *Perhimpoeaan Indonesia* komen wij uitgebreid terug in een later hoofdstuk.

Naast dit alles had, al van de negentiende eeuw af, het gouvernement aandacht besteed aan de opleiding van speciale groepen inheemsen – de mede voor de zoons van vorsten en aristocraten bestemde standaard-, later eerste klas-scholen waren daar op het gebied van het lager onderwijs een voorbeeld van. Voortgezet onderwijs werd sinds 1878 gegeven aan enkele z.g. Hoofdenscholen en sinds 1900, toen de Hoofdenscholen werden opgeheven, aan z.g. Opleidingsscholen voor Inlandse Ambtenaren (de *Osvia's*, zoals zij meestal werden genoemd): daar kregen de zoons van regenten en van lagere inheemse functionarissen de scholing die zij nodig hadden om te zijner tijd in het inheemse bestuursapparaat te worden opgenomen¹; bij die *Osvia's* sloot van 1914 af een hogere opleiding aan welke inheemse ambtenaren (en Nederlanders *c.g.* Indische Nederlanders die in de Buitengewesten Hulpgezaghebber wilden worden) konden volgen aan de Bestuurschool te Batavia.² Voortgezet onderwijs werd voorts gegeven op medisch gebied: er werden inheemse hulpartsen opgeleid. Dat was in 1851 begonnen aan de z.g. *Dokter-Djawa*-school die in Batavia gevestigd was. Ruim vijftig jaar later werd die school vervangen door de School tot Opleiding van Indische Artsen, oftewel de *Stovia*, en uit die *Stovia*³ ontstond in 1927 de Medische Hogeschool. Op gelijke wijze ontstond in 1924 de Rechtshogeschool uit de in '09 in Batavia opgerichte Opleidingsschool voor Inlandse Rechtskundigen.⁴

Nog zijn wij er niet.

Wat wij in het voorafgaande aan scholen noemden, was gevestigd in plaatsen van zekere omvang. Zulks betekende dat de dorpingen over het algemeen van onderwijs verstoken waren – in Den Haag bleef dat

¹ De zes op Java bestaande *Osvia's* werden er in '27 vier die toen Middelbare Opleidingsschool voor Inlandse Ambtenaren, *Mosvia*, gingen heten; zij werden in '34 als uitvloeisel van de bezuinigingspolitiek tot één gereduceerd. ² Deze werd, eveneens in het kader van de bezuiniging, in '34 gesloten om vier jaar later te herrijzen als Bestuursacademie; er werd daar voor een belangrijk deel gedoceerd door hoogleraren van de Rechtshogeschool. ³ In Soerabaja was sinds 1913 een Nederlands-Indische Artsenschool gevestigd, de *Nias*. Er was daar ook een School tot Opleiding van Indische Tandartsen, de *Stovit*. ⁴ De Technische Hogeschool had in 1940 in totaal vier-en-vijftig inheemse ingenieurs afgeleverd, de Medische Hogeschool honderdvier inheemse artsen; er waren voorts honderdzesing inheemse meesters in de rechten, van wie evenwel een deel in Nederland had gestudeerd.